

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru — Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o minimálnych požiadavkách na opätovné využívanie vody (priebežný program)

[COM(2018) 337 final]

(2019/C 110/18)

Spravodajca: **Mindaugas MACIULEVIČIUS**

Konzultácia	Európsky parlament, 2. 7. 2018 Rada, 26. 6. 2018
Právny základ	článok 304 Zmluvy o fungovaní EÚ
Rozhodnutie predsedníctva	19/09/2017
Príslušná sekcia	sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie
Prijaté v sekcii	27. 11. 2018
Prijaté v pléne	12. 12. 2018
Plenárne zasadnutie č.	539
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	140/1/0

1. Závbery a odporúčania

1.1. Toto je včasná a veľmi pozitívna iniciatíva Európskej komisie. Navrhovaným nariadením sa vo veľkej miere podporí rozvoj bezpečných doplnkových vodných zdrojov na poľnohospodárske zavlažovanie s vodou, ktorú možno upraviť tak, aby bola bezpečná pre poľnohospodárske využitie a tiež v prípade potreby tak, aby sa v nej zachoval cenný obsah užitočných živín, ako aj vhodné organické látky, ktorými sa obohacuje pôda.

1.2. Prínos tohto opatrenia spočíva v prvom rade v tom, že sa zmenší zaťaženie zdrojov pitnej vody a zároveň sa zjednodušia verejné a súkromné investície na vytváranie týchto dodatočných vodných zdrojov. Týmto osobitnými a špecializovanými infraštruktúrami na úpravu vody a zásobovanie vodou na poľnohospodárske využitie sa doplnia existujúce zdroje a infraštruktúra na zásobovanie vodou, ktoré sú základnými službami a v závislosti od členského štátu sú zodpovednosťou štátu, obcí alebo súkromných subjektov.

1.3. EHSV víta toto navrhované nariadenie, ktoré je užitočným doplnkom realizácie zámerov stanovených v rámcovej smernici o vode a prispieva aj k balíku predpisov o obehovom hospodárstve. Povzbudí sa ním udržateľnejšie využívanie existujúcich vodných zdrojov a zvýši sa dôvera spotrebiteľov v bezpečnosť tých poľnohospodárskych výrobkov, ktorých sa to týka.

1.4. Spotrebiteľia v súčasnosti nevedia o tom, že normy pre opätovné využívanie vody sa v jednotlivých členských štátoch líšia, a mnohí nevedia ani o tom, že regenerovaná voda sa do veľkej miery využíva na zavlažovanie. Keďže toto nariadenie poskytuje konzistentný prístup založený na presvedčivých vedeckých informáciách, možno ho vnímať ako potrebný základný kameň politiky potravinovej bezpečnosti.

1.5. Napriek dojmu, ktorý vzbudzuje názov nariadenia, skutočná podstata návrhu spočíva v opätovnom využívaní komunálnych odpadových vôd na zavlažovanie. Napriek tomu, že sa to uvádza v dôvodovej správe k nariadeniu, odporúča sa klásť väčší dôraz na minimalizovanie obáv z toho, že tieto možnosti na opätovné využitie v priemysle a domácnostiach ostanú bez povšimnutia.

1.6. Potenciál opätovného používania vody na dopĺňanie kolektorov podzemnej vody, hoci nie je predmetom tohto nariadenia, je aj naďalej zaujímavý a mala by sa vykonať ďalšia technická analýza s cieľom vyriešiť zložité problémy zistené v posúdení vplyvu.

1.7. Na dosiahnutie čo najväčšieho zamýšľaného vplyvu tohto nariadenia výbor dôrazne odporúča, aby sa vo všetkých členských štátoch účinne kontrolovali vodné zdroje a aktívne sa uplatňovala zodpovednosť a presadzovali právne predpisy. Predovšetkým treba zabezpečiť dôslednejšie uplatňovanie presadzovania zákazov nelegálneho čerpania vody.

1.8. Existuje dobré zdôvodnenie podpory nevyhnutných kapitálových investícií potrebných na vytvorenie infraštruktúry na opätovné využívanie vody, avšak výstavba takejto infraštruktúry by sa podporovala zo štrukturálnych fondov, najmä z fondu pre rozvoj vidieka a Kohézneho fondu.

1.9. Hoci sa v súvislosti z dovozom z tretích krajín očakáva neutrálny vplyv na hospodársku súťaž, EHSV vyzýva Komisiu, aby sa chopila príležitosti využiť v spolupráci s Európskym úradom pre bezpečnosť potravín tento vývoj noriem na úrovni EÚ na posilnenie pozície v medzinárodných rokovaniach o tvorbe noriem súvisiacich s opätovným využívaním vody tak, aby bol v súlade s pravidlami aj dovoz z tretích krajín. EHSV sa pravidelne zasadzuje za konzistentnosť medzinárodných poľnohospodárskych noriem a v tomto nariadení sa môže stanoviť globálna referenčná hodnota pre opätovné využívanie vody⁽¹⁾.

2. Úvod

2.1. Pre zmenu klímy a rastúci dopyt sa mnohé oblasti EÚ už teraz potýkajú s nedostatkom vody⁽²⁾, pričom problémy s nedostatkom a kvalitou už teraz celoročne zasahujú tretinu územia EÚ⁽³⁾. Vo svojich predchádzajúcich stanoviskách výbor tieto obavy zdôraznil, vyzval na zvýšenie investícií do úpravy odpadových vôd a poukázal na to, že cieľ uzavrieť vodný cyklus sa už nezdá byť nerealistický⁽⁴⁾. Veľká časť vodných zdrojov sa využíva na poľnohospodárske zavlažovanie, najmä v členských štátoch na juhu, kde má poľnohospodárska produkcia zásadný hospodársky prínos. Cieľom tohto nariadenia nie je rozšíriť územie, ktoré sa už zavlažuje, ale bezpečnejšie a efektívnejšie využívať existujúce vodné zdroje.

2.2. Jednou z najvyšších priorít EÚ je pochopiteľne udržať dôveru spotrebiteľov, pokiaľ ide o dodávky potravín a regulačný a inšpekčný systém, ktorým sa zaisťuje bezpečnosť týchto dodávok. Týmto nariadením sa zvýši istota v tejto oblasti, v ktorej sa normy v jednotlivých členských štátoch v súčasnosti veľmi líšia. Zároveň sa ním množstvo dostupnej vody na zavlažovanie potenciálne môže zvýšiť o 4,9 miliardy m³ ročne. Zafaženie iných vodných zdrojov sa pritom celkovo zníži o viac než 5 %. Zaisťujú sa tým bezpečnosť regenerovanej vody a vysoká úroveň ochrany zdravia ľudí a zvierat a ochrany životného prostredia.

2.3. Toto nariadenie možno vnímať tak, že sa posilní obehové hospodárstvo, zlepši potravinová bezpečnosť EÚ a prispeje sa k zdraviu obyvateľstva. Priamo sa ním rieši potreba stanoviť harmonizované minimálne požiadavky na kvalitu regenerovanej vody, väčšina ktorej sa používa v poľnohospodárstve. Väčšia verejná transparentnosť sa zabezpečuje požiadavkou, aby sa na internete sprístupňovali primerané a aktuálne informácie o opätovnom využívaní vody. Navrhovaným nariadením sa navyše prispieva k dosahovaniu cieľov trvalo udržateľného rozvoja Európskou úniou, najmä cieľa trvalo udržateľného rozvoja č. 6, ktorý sa týka čistej vody a hygieny. Dopĺňa sa ním nová spoločná poľnohospodárska politika, ktorú navrhuje Komisia, pričom sa prispieva k lepšiemu hospodáreniu s vodou v poľnohospodárstve, keďže poľnohospodári budú mať prístup k udržateľnejšiemu zásobovaniu vodou.

2.4. Treba poznamenať, že toto nariadenie sa predstavuje ako súčasť priebežného programu a dlhodobým zámerom je zväziť ďalšie oblasti opätovného využívania vody. Toto konkrétne nariadenie je však veľmi úzko zacielené a takmer výhradne sa týka už upravených komunálnych odpadových vôd, aby sa umožnilo využívať ju na rôzne druhy poľnohospodárskeho zavlažovania. Opätovné využívanie v domácnostiach a priemysle nie je súčasťou tohto návrhu a do istej miery sa naň už vzťahujú iné právne predpisy, napríklad smernica o čistení komunálnych odpadových vôd, ktorá sa v súčasnosti reviduje⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV na tému *Poľnohospodárstvo v obchodných rokovaniach*, bod 4.3 (Ú. v. EÚ C 173, 31.5.2017, s. 20).

⁽²⁾ Nedostatok vody vzniká vtedy, keď dopyt po vode v určitom období prekračuje jej dostupné množstvo alebo keď zlá kvalita vody obmedzuje jej používanie.

⁽³⁾ COM(2012) 672 final.

⁽⁴⁾ Stanovisko EHSV na tému *Koncepcia na ochranu vodných zdrojov Európy* (Ú. v. EÚ C 327, 12.11.2013, s. 93).

⁽⁵⁾ Smernica Rady 91/271/EHS z 21. mája 1991 o čistení komunálnych odpadových vôd (Ú. v. ES L 135, 30.5.1991, s. 40).

3. Zhrnutie návrhu Komisie

3.1. Navrhované nariadenie je súčasťou integrovaného prístupu k hospodáreniu s vodami, ktorým sa má vyriešiť vážny a zhoršujúci sa problém nedostatku vody v celej EÚ. Popri opatreniach na úsporu vody a efektívne používanie vody môže upravená voda z čistiarní komunálnych odpadových vôd prispieť poskytnutím spoľahlivého alternatívneho zdroja.

3.2. Opätovné využívanie vody má na životné prostredie vo všeobecnosti menší vplyv ako iné alternatívne vodné zdroje a prináša rôzne environmentálne, hospodárske a sociálne výhody. Nariadenie je zamerané na opätovné využívanie vody na poľnohospodárske zavlažovanie, na ktoré sa v súčasnosti vzťahuje približne štvrtina všetkej získavanej sladkej vody v EÚ.

3.3. Okrem členských štátov sa bude nariadenie priamo vzťahovať aj na prevádzkovateľov podnikov a potenciálne sa ním bude stimulovať vývoj a zavádzanie environmentálnych technológií. V návrhu sa stanovujú minimálne požiadavky na kvalitu a monitorovanie regenerovanej vody, zavádzajú sa hlavné úlohy riadenia rizík a uvádza sa harmonizovaný prístup k opätovnému využitiu vody na zavlažovanie v celej EÚ. V návrhu sa osobitne stanovujú:

3.3.1. minimálne požiadavky na kvalitu regenerovanej vody a monitorovanie týkajúce sa mikrobiologických prvkov (napríklad úrovni baktérií *Escherichia coli*) a požiadavky na bežné a validačné monitorovanie. Zaručí sa tým, že regenerovanou vodou získanou v súlade s navrhovaným nariadením bude možné bezpečne zavlažovať;

3.3.2. hlavné úlohy riadenia rizík, ktorými sa k minimálnym požiadavkám pridáva ďalšia úroveň ochrany, t. j. zisťovanie akéhokoľvek ďalšieho ohrozenia, ktoré treba vyriešiť, aby bolo opätovné využívanie vody bezpečné. Zahŕňa to predovšetkým to, aby prevádzkovateľ zariadenia na regeneráciu vody vypracoval plán riadenia rizík týkajúci sa opätovného využívania vody, ktorý je potrebný, aby príslušný úrad vydal povolenie, ktoré sa preskúma najmenej každých päť rokov;

3.3.3. zvýšenie transparentnosti. V nových pravidlách transparentnosti sa vyžaduje, aby verejnosť dostávala informácie o postupe opätovného využívania vody v členských štátoch online, a to spôsobom, ktorý je pre používateľov ľahko pochopiteľný. Na stanovenie podrobných pravidiel týkajúcich sa formátu a predkladania informácií, ktoré treba poskytovať, bude potrebný vykonávací predpis.

3.4. Predpokladá sa, že členské štáty vyvinú súbory údajov s informáciami o opätovnom využívaní vody s podporou Európskej environmentálnej agentúry, ktorá bude pravidelne poskytovať prehľady vykonávania nariadenia na úrovni Únie. Prvé hodnotenie je naplánované šesť rokov po nadobudnutí účinnosti nariadenia.

3.5. Treba poznamenať, že v navrhovanom nariadení sa od členských štátov nevyžaduje, aby na zavlažovanie vykonávali úpravu komunálnych odpadových vôd. Prvoradým cieľom je vzbudiť dôveru širokého okruhu zainteresovaných strán – vodohospodárskych orgánov, poľnohospodárov, investorov a spotrebiteľov – v to, že boli konzistentne zavedené najprísnejšie bezpečnostné normy na dodávky vody, ktorá sa používa na zavlažovanie. Pôjde o značný pokrok v porovnaní so súčasnou praxou.

3.6. Posúdenie vplyvu, ako aj podporná výskumná dokumentácia obsahuje podrobnú analýzu technických otázok, najmä pokiaľ ide o zisťovanie, bezpečnostné normy a prahové kritériá.

4. Všeobecné pripomienky

4.1. Výbor toto nariadenie hodnotí kladne, keďže prispieva k odstraňovaniu tlakov v oblasti zmeny klímy a je užitočným doplnkom k vykonávaniu rámcovej smernice o vode a obehovému hospodárstvu vo všeobecnosti. Poukazujeme na pozitívne príklady rozsiahleho opätovného využívania vody v kombinácii s poľnohospodárskou produkciou, najmä na Cypre a v Izraeli, kde sa v súčasnosti opätovne využíva takmer 90 % upravenej odpadovej vody. Pýtame sa, či by sa v nariadení o opätovnom využívaní vody nemala zohľadniť otázka rekuperácie tepla z vody, kým sa táto dostane do čistiarne. Zariadenia na tento účel by sa mali inštalovať v rodinných domoch i bytovkách, ako aj v bazénoch a hoteloch.

4.2. V navrhovanom nariadení sa uznáva, že v hierarchii hospodárenia s vodou má prednosť úspora vody a opatrenia na jej hospodárne používanie. Možnosť dobrovoľného opätovného využívania sa zvolí len vtedy, keď to bude relevantné, bezpečné a nákladovo efektívne. Je tu veľký priestor na zavedenie opätovného využívania vody na zavlažovanie, najmä

v niektorých južných členských štátoch EÚ, v ktorých prevládajú mierne úrovne; napríklad Taliansko a Grécko opätovne využívajú 5 % a Španielsko 12 % vody a je povzbudivé, že opätovné využívanie vody teraz narastá stabilným tempom.

4.3. Komisia poznamenáva, že nariadenie je vytvorené tak, aby sa zaviedol jednotný prístup k normám kvality vody na opätovné využitie. V súčasnosti sa to však nedeje. Spotrebitelia vo všeobecnosti nevedia o veľkých rozdieloch medzi členskými štátmi, ktoré sa týkajú kvality vody opätovne využívanej na zavlažovanie. Jednotná minimálna norma povzbudí zavádzanie a investovanie a poskytne spotrebiteľom väčšiu istotu, pokiaľ ide o zdravotné problémy.

4.4. Výbor okrem toho poznamenáva, že boli uvedené obavy súvisiace s patogénmi, kontaminantmi vzbudzujúcimi obavy, vedľajšími produktmi dezinfekcie a rezistenciami voči antibiotikám (v prílohe 2) na základe technickej správy Spoločného výskumného centra vedy pre politiku, v ktorej sa podrobne skúma riadenie zdravotných a environmentálnych rizík pri opätovnom využívaní vody na poľnohospodárske zavlažovanie⁽⁶⁾. Mala by sa tým zabezpečiť ochrana pôdy, podzemnej vody, pitnej vody a potravín jednotlivu pri každom projekte.

4.5. V mnohých situáciách sú tradičné vodné zdroje vo všeobecnosti podhodnotené a neodzrkadľujú environmentálne náklady a náklady na zdroje. Ostáva tu takisto značné nezákonné čerpanie z riek a zo súkromných studní. Ak má mať toto nariadenie maximálny zamýšľaný účinok, vo všetkých členských štátoch je potrebné efektívne monitorovanie vodných zdrojov, aktívna zodpovednosť a režim presadzovania právnych predpisov.

4.6. V navrhovanom nariadení sa stanovuje vymedzený postup povoľovania pre projekty opätovného využívania vody. Malo by to prispieť k jasnému rozdeleniu zodpovednosti rôznych účastníkov vodného cyklu pri opätovnom využívaní vody.

4.7. Výbor si cení príležitosť, ktorú nariadenie poskytuje, keďže sa v ňom podporuje to, aby sa čistiarny vody určenej na opätovné využitie prispôsobili alebo navrhli tak, aby sa zjednodušilo hnojivové zavlažovanie (fertigácia). Ide o to, že sa v upravenej vode s náležitým prihliadnutím na bezpečnosť zadržia hnojivá rozpustné vo vode, napríklad dusík, fosfor a prospešné organické látky obohacujúce pôdu, ktoré vstúpili do vodného cyklu pri použití vody v domácnostiach alebo priemysle. Tieto dodatočné prínosy sa považujú za druhotné vzhľadom na primárny prínos nových zdrojov vody prostredníctvom opätovného využívania.

5. Konkrétne pripomienky

5.1. Treba poznamenať, že pojem „opätovné využívanie vody“ sa vzťahuje na využitie vody vyprodukovanej z (najmä komunálnych) odpadových vôd, ktoré po úprave dosiahnu kvalitu vhodnú na zamýšľané využitie.

5.2. Toto nariadenie sa zameriava predovšetkým na zabezpečenie kvality a bezpečnosti opätovného využitia vody z čistiarní komunálnych odpadových vôd. Nevzťahuje sa na reguláciu pitnej vody ani priame opatrenia na efektívne používanie vody. Výbor však podotýka, že efektívna úprava odpadovej vody a jej opätovné využívanie majú v porovnaní s inými možnosťami značný environmentálny prínos. Napríklad v roku 2017 sucho spôsobilo talianskemu poľnohospodárstvu odhadovanú stratu vo výške 2 miliárd EUR a extrémne poveternostné podmienky v mnohých členských štátoch v lete 2018 pravdepodobne zvýšia túto sumu v celej EÚ. Opätovné využívanie vody by však v Taliansku mohlo pokryť odhadovaných 47 % všetkého dopytu po vode na zavlažovanie, no v súčasnosti sa využíva len veľmi obmedzene.

5.3. Napriek tomu, že potenciál využitia regenerovanej vody na poľnohospodárske zavlažovanie existuje prevažne v členských štátoch na juhu, technické a prevádzkové stimuly, ktoré sa týmto nariadením vytvoria, budú mať v budúcnosti prínos v celej EÚ.

⁽⁶⁾ Publikácia JRC: Towards a legal instrument on water reuse at EU level (Vytvorenie právneho nástroja na opätovné využívanie vody na úrovni EÚ).

5.4. Zodpovednosť za zabezpečenie noriem potravinovej bezpečnosti, ktoré EÚ vo všeobecnosti stanovuje vzhľadom na nariadenie o všeobecných zásadách potravinového práva, majú členské štáty, a tak to má byť. Navrhovaným nariadením sa zabezpečí, že tam, kde sa voda opätovne použije na zavlažovanie potravinových plodín, bude na prvom mieste bezpečnosť spotrebiteľov. Na dovoz poľnohospodárskych výrobkov z tretích krajín sa vzťahuje potreba zabezpečiť súlad s právnymi predpismi EÚ v oblasti potravinovej bezpečnosti, aj keď v súčasnosti neexistujú osobitné požiadavky týkajúce sa postupov zavlažovania v tretích krajinách. Vyplýva z toho, že spoločné normy EÚ môžu slúžiť ako vzor pre tretie krajiny, najmä pre našich bilaterálnych obchodných partnerov, aj keď to bude predmetom medzinárodných rokovaní. Neupravené aj upravené odpadové vody sa už teraz používajú na zavlažovanie na celom svete. Týka sa to aj mnohých krajín, z ktorých EÚ dováža poľnohospodárske výrobky.

V Bruseli 12. decembra 2018

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Luca JAHIER
